
Het Nunspeeter locomotiefhuisje te Vierhouten

W.D. van den Top

Verscholen achter een modern landhuis met twee enorme leeuwenbeelden, ligt een klein schilderachtig huisje aan de rand van de uitgestrekte weilanden in het dorps-

Het locomotiefhuisje te Vierhouten, anno 2000. Het draagt de naam "Toomelid". Opvallend is de smalle, hoge schoorsteen, waaraan dit type huisje zijn naam dankt.

centrum van Vierhouten. De naam van dit weilandengebied is "Knollenkamp". Vanuit dit huisje aan de Gortelseweg 5 kijkt men uit over een drassig sprengengebied middenin de weilanden, plaatselijk bekend als "De Veensloten" of "t Veen". Het huisje valt niet op, omdat het vanaf de weg nauwelijks is te zien. Vroeger was het beter te zien, maar doordat er in de jaren 90 een groot landhuis voor is gebouwd verdween het huisje uit het zicht.

Het huisje dateert uit de 19^e eeuw en werd gebouwd in Nunspeet, maar staat sinds 1961 in Vierhouten. Het huisje is een voormalig daglonerhuisje en stond vroeger op "De Zoom" aan de rand van Nunspeet. Op "De Zoom" bevond zich tot in de jaren 60 een huttenkolonie met nog meer van dit soort huisjes. De mensen die er woonden hadden het niet breed en leefden vaak in grote armoede. In de kleine huisjes woonden soms wel gezinnen van tien mensen of meer. Enkele Zoomhuisjes werden ook wel aangeduid met de term "locomotiefhuisjes", omdat hun schoorsteen, vanwege de smalle, hoge vorm, enigszins doet denken aan de schoorsteen van een ouderwetse stoomlocomotief. In de loop der jaren verdwenen de meeste van deze huisjes, die vaak in een vervallen en krottige staat verkeerden.

Er werd rond 1960 in Nunspeet een actiecomité (*Actie-comité tot Harmonische Ontwikkeling van het dorp Nunspeet*) opgericht om tenminste één van deze typische huisjes voor het nageslacht te bewaren. Het ging hier om het "Huisje van Bakker", destijds zwaar vervallen en onbewoonbaar. Het comité werd echter uitgelachen. Men vond het maar dom om "enige cent aan zo'n waardeloos krot" te besteden. Ook van gemeentewege had men er geen belangstelling voor. Gelukkig had het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem dit wel. Het "Huisje van Bakker" werd afgebroken en op het museumterrein in Arnhem herbouwd. Daar is het ook nu nog te bezichtigen.

In 2003 figureerde dit huisje nog in de film "De nieuwe avonturen van Dik Trom", als huisje van "Tante Kee, de heks van de Achterweg". Tante Kee is in het verhaal van Dik Trom een vrouw die het heel arm heeft en in een armoedig huisje woont. Het locomotiefhuisje in Arnhem leende zich hier uitstekend voor als filmlocatie.

In Nunspeet stonden na verplaatsing van het "Huisje van Bakker" nog steeds enkele locomotiefhuisjes, maar de sloopdrift van de gemeente was echter niet te stoppen. Weer moest er een oud locomotiefhuisje worden gesloopt, in verband met de aanleg van een nieuwe weg. Wederom trachtten enige Nunspeeters om dit oude huisje te redden door toestemming te vragen om het te mogen verplaatsen, om het zo te behouden. Dit leek echter te mislukken, want de gemeente werkte weer niet mee.

De heer Van Schuppen, die kort tevoren in Vierhouten van een oude boerderij een sfeervol restaurant had gemaakt (restaurant "De Ouwe Stee", afgebrand in 1970), zag gelukkig wel wat in het oude huisje. Hij verzocht de gemeente het bouwsel te mogen afbreken, om het in de tuin van zijn restaurant "De Ouwe Stee" aan de Gortelseweg weer te mogen opbouwen. Hij wilde het weer in oude glorie herstellen. Het duurde lang, maar uiteindelijk kreeg hij in 1961 toestemming voor het verplaatsen van het onbewoonbaar verklaarde huisje. Hiermee bleef één van de laatste locomotiefhuisjes van Nunspeet toch nog behouden. Het is moeilijk voor te stellen, maar eens werd dit huisje door een gezin bestaande uit negen mensen bewoond.

Voorzijde van het locomotiefhuisje te Vierhouten in het jaar 2000.

In Nunspeet zelf is ook nog een 19e-eeuws locomotiefhuisje bewaard gebleven. Het ligt aan de Wagenweg 39, ingeklemd tussen de nieuwbouw en industrieterrein "Feitshenhof". Dit huisje staat op de gemeentelijke monumentenlijst en zal dus voor het nageslacht bewaard blijven. Om het huisje staan nog enkele dennenbomen en liggen wat heuveltjes. Eens moet het hele Zoomgebied er zo uit hebben gezien. Het locomotiefhuisje in Vierhouten staat helaas niet op de monumentenlijst.

In Vierhouten en Elspeet stonden vroeger ook enkele locomotiefhuisjes. De meeste stonden echter op de verdwenen Nunspeeter Zoom. In Vierhouten stonden de locomotiefhuisjes op de "Vierhouter Zoom", aan het gedeelte van 't Frusselt dat vroeger Bundersweg heette. Deze zijn allemaal in de loop der jaren verdwenen of onherkenbaar verbouwd.

Iedereen die informatie over het locomotiefhuisje aan de Gortelseweg 5 te Vierhouten heeft (waar in Nunspeet het precies heeft gestaan, wie er hebben gewoond en of er nog oude foto's van zijn) zou ik bij deze willen verzoeken om te reageren.